

Unde este oare „furia“ contemporanilor de mai acum 20 de ani? Singură istoria, marea istorie înglobează stil și capodopere.

Partea a 2-a a recitalului, la care și-a dat concursul violonista Cornelia Bronzetti a cuprins două lucrări aproape clasice. Aproape, deoarece își poartă nescacate — actual și virtual — modernitatea. Și intrucât ră sare modernitatea din *Sonata a II-a pentru vioară și pian* de Bartók? — tocmai prin dialectica, unică, în felul ei, între clasat și propria-i negație, dialectică prezentă în fiecare moment; sau altfel zis, între „natural“ și „cultural“, între artificios, fabricat și motivul inspirației — ancestral sau deja asimilat de cultură. La Bartók se simte ca la nimeni altul, *voința* componistică, autoritatea implacabilă a stilului care în această epocă a creației sale se manifestă în formele cele mai ascuțite non-concesive. Forma este concomitent anti-formă, ritmurile de dans sînt negate prin armonii perturbatoare, voite contorsionări și intreruperi, lirismul prin cromatism și disonanță; totul în permanentă prezență a opusului său, permanent distorsionant. De unde mai mult decît orice altceva, *sensul* prefacerii prin acțiune și efort uman, al demiurgului continuîndu-și creația lumilor posibile... „Un clasic incomplet descris“ ne spune Soreanu. Iar Charles Ives (*Sonata a II-a pentru vioară și pian*) „un atemporal“ (idem, Soreanu) rămîne perpetuu modern prin non conformism. Ca și mulți alți compozitori americani care au oferit muzicii occidentale (a ultimelor decenii mai ales) alternative abisale prin atacul direct asupra însăși fundamentelelor social-culturale ale acestei arte.

Ives rămîne liber de orice îngrădiri clasicizante, ostracizante, anihilante, imperative. Muzica sa este o emanație a acestui spirit lipsit de orice prejudecăți. E rău sau bine? — ne abținem (ca și istoria) de la sentințe.

Lipseau din recital poate compozitorii români — moderni sau clasici. Dar nu din repertoriul celor doi interpreți care dintotdeauna s-au afirmat prin activitatea lor de promovare a primei audiții românești.

★

La 29 iunie a avut loc în aceeași sală un concert din muzica tinerilor compozitori români. *Meditatio pro pace* de Marcel Spinei (Trio „Gaudeamus“ și autorul la sintetizor) pentru ansamblu și bandă magnetică propune transformări lente, infinitezimale ce se petrec pe spații largi, agrementate cu citeva sunete ce apar din diferite colțuri ale sălii. O muzică ambientală discretă, un cadru sonor lipsit de ostentație a cărui frumuseți reies în mod firesc dintr-o neproblematică scurgere a timpului. *Melisme* pentru pian de Irina Hasnaș rămîne piesa prin care autoarea și-a făcut o binemeritată intrare și prezență în muzica generației sale. Două idei simple tratate cu muzicalitate și un plus de originalitate care pare de perspectivă și azi (la pian, Remus Manoleanu). *Patru rondeluri* pe versuri de Alexandru Macedonski de Doina Marian (voce Paulina Ciocmărean-Stavrance, la pian Mihaela Constantinescu) sînt menite a implini într-o oarecare măsură evoluția compozitoarei, prea puțin prezentă totuși în viața noastră de concert. O muzică care nu strălucește prin atractivitatea ideilor ci, mai ales prin capacitatea dezvoltărilor, ceea ce oricum denotă meșteșug și bun simț muzical. *Improvizatie* pentru vioară solo de Marius Ungureanu (alt interpret-compozitor!) în afara excelentei stăpîniri a mijloacelor instrumentale relevă o fantezie componistică de certă perspectivă. Cine știe? — mai avem foști violiști și printre maeștrii noștri compozitori în viață... Interpretarea datorită lui Sergiu Năstase s-a afirmat ca un moment de vîrf al concertului. Viorel Crețu în triplă ipostază, de comentator al întregului concert, de compozitor și in-

terpret al propriei sale lucrări *Studiu de reduplicare I* (în compania fagotistului Vasile Macovei și a percuționistului Matei Alexandru) își continuă investigațiile pe o linie ce mi se pare personală și în evoluție. În orice caz lucrarea a probat în concert (ca și altele, alte dăți) un anume radicalism conștient asumat. Drumul ce-l urmează nu este comun și ocoleşte cu bună știință „frumosul“ standard. O face oricum cu idee și în lumina unor garanții estetice îmbrățișate cu tot riscul. Desigur, cele trei piese de chitară solo de Liviu Dănceanu, *Quasipreludiu*, *Quasifuga* și *Quasipostludiu-Addenda* (Vasile Colțea, un mare chitarist!) rămîn centrate în jurul celei de a doua care, fără îndoială rămîne un monument al muzicii dedicate acestui instrument. Un monument totodată anihilant al compoziției noi pentru chitară clasică. Întotdeauna mă întreb, ce s-ar mai putea scie și face în plus? — este o întrebare pe care chiar și Dănceanu și-a pus-o compunînd cele două părți extreme ale ciclului. Și mi se pare că nici el nu i-a dat de capăt...

Nicolae BRÎNDUȘ

Traversăm, fără doar și poate, o recrudescență a creației naționale în sălile de concert bucureștene, benefică nu (numai) pentru drepturile de autor ci (și) pentru recunoașterea *de facto* a dreptului muzicii românești în conștiința publicului meloman. Deziderat pentru care, iată, a semnat și Iosif Ion Prunner în recitalul susținut în sala Studio a Ate-neului, luni 24 iunie, recital care a cuprins în exclusivitate lucrări ale compozitorilor noștri. Programul a purtat peceea ubicității filonului folcloric: fie în tratare „semănătoristă“ (*6 Dansuri* de Tiberiu Bre-diceanu), revendicativ — prelucrativă (*Toccata* de Elise Popovici) ori confluat cu alte surse, jazzul în speță (*3 Piese de caracter* de Dumitru Bugănic), fie sublimat în intonații expresioniste *Sonatina* de Constantin Silvestri), în structuri acuzat enesciene (*Vari-ațiuni* de Viorel Crețu) ori generativ-prospective (*Con-centrice* de Fred Popovici). Iosif Ion Prunner ne-a demonstrat din nou ușurința cu care „survolcăză“ partiturile, apetența pentru rezolvările tehnice imprevizibile dar și propensiunea pentru o anume reflexivitate în fața interogațiilor lirice. Numai că aceste resurse se manifestă la tinărul pianist cumva „în doi timpi“, mai exact, sub semnul inconsecvenței. De aceea rezultatul travaliului său este restituirea cînd integrală, cînd la scară, în chip de „epură“ a mesajului artistic. I-am recomanda o grijă sporită: pentru detaliu, o mai accentuată implicare, comuniune cu instrumentul. Iosif Ion Prunner trebuie să asculte mai atent sunetele pe care le emite pianul său! Altfel, interpretul și instrumentul vor fi două entități distincte, despărțite de o falie în care au toate șansele să se prăbușească impulsurile pline de virtualități ale unui talent autentic, menținîndu-se totodată acea mefiență de care amintea în pertinen-tul lui comentariu Fred Popovici, atunci cînd se referea la reticența compozitorilor contemporani în fața pianului.

Liviu DĂNCEANU

STAGIUNE ESTIVALĂ LA COSTINEȘTI

Intrarea în cursul lunii iulie în vacanță a marilor instituții muzicale, lipsa de grijă a unor organizații muzicali pentru inițierea unor concerte de

SERI DE MUZICĂ ȘI POEZIE LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

vară la care să participe Filarmonicile, Teatrele lirice din toate centrele țării, prejudecăți de multă vreme înrădăcinate după care în zile de vacanță publicul dorește să frecventeze doar teritoriile muzicale „mai lejere”, au anulat, de fapt, orice idee în planul organizării unei reale stagiuni estivale, idee mereu vehiculată la sfârșitul anului muzical, dar mai totdeauna fără rezultate în practica vieții de concert.

Vara anului 1985 ne-a adus o bucurie deosebită în această direcție. Prin osîrda Directorului educativ al stațiunii pentru tineret de la Costinești, Cornel Gogoasă (cum au remarcat mereu ziarele în timpul verii, un organizator ideal și un activist cultural cu totul opus rutinei, un om cu dragoste de artă, cu un simț valoric dezvoltat și cu o trează conștiință a misiunii sale) încântătoarea localitate de la țărmul Mării Negre, a devenit un epicentru cultural estival.

Printre manifestările găzduite aci, un loc deosebit l-a avut serialul de concerte organizat cu ajutorul Orchestrei simfonice din Constanța. Sub bagheta sigură și inspirată a lui Paul Staicu, am ascultat pe parcursul a patru medaliaone (dedicate unor compozitori ca Bach, Händel, Mozart, Enescu) momente semnificative din istoria artei sonore de la *Brandenburgicele 3 și 6 la Muzica Apelor*, de la *Simfonia 40 de Mozart și Suita I de George Enescu*.

În fiecare seară, Sala Polivalentă a Hotelului „Forum” a fost arhiplină deși la aceeași oră, în celelalte săli ale stațiunii, aveau loc concerte de muzică ușoară sau populară, seri de teatru sau film.

Sute de tineri prezenți în zilele lunii august la Costinești au fost fericiți că pot asculta unele dintre capodoperele artei muzicale, că pot dobîndi, prin prelegile ce „legau” diferite pagini ale concertelor elemente hotărîtoare de estetică și stilistică muzicală, care le-au facilitat drumurile spre înțelegerea marii muzici.

Paralel cu această suită concertistică au mai avut loc pe parcursul lunilor de vară la Costinești multe alte manifestări pe teme muzicale, din care aș aminti seriile de „Muzică și poezie” susținute de Ovidiu Iuliu Moldovan și Aurelian Octav Popa (în care, de la Eminescu la Nichita Stănescu și de la Bach la Messiaen și Marțian Negrea au fost trecute în revistă momente de prim ordin ale istoriei culturale), precum și colocviile cu publicul despre valorile formative ale artei sunetelor; în această ordine de idei aș aminti Serata ce s-a desfășurat sub patronajul „Editurii Albastros” în cadrul Zilelor cărții pentru Tineret, în care scriitorul Mircea Sintimbreanu, compozitorul Doru Popovici, profesorul Solomon Marcus, editorul Călin Dimitriu au dezbătut câteva idei în legătură cu locul cărții de artă în modelarea spirituală a tinerei generații, sau dezbateră intitulată „Vă place muzica?”...

În zilele de vacanță ale anului 1985 Costineștiul a devenit o reală Universitate de educație muzicală pentru tineret.

Inițiativa va continua, se pare, vara viitoare. Conducerea stațiunii se gîndește la inițierea unei stagiuni estivale organizate pe o lungă perioadă (din iunie și pînă în septembrie), la care să fie invitați, alături de membrii Orchestrei din Constanța, artiști de marcă din toate centrele culturale ale țării, compozitori, critici, profesori, precum și la inițierea în aceeași perioadă a unui Festival dedicat creației tinerilor compozitori români.

Iosif SAYA

Pentru Muzeul Literaturii Române, accepția tradițională a noțiunii de „muzeu” reprezintă punctul de plecare în conceperea și definirea prerogativelor ce-i revin în nobila misiune de asigurare a perenității culturale. Onorindu-și înalta datorie, de păstrare, conservare și valorificare a patrimoniului literar național, acesta nu așteaptă pasiv vizitatorii dornici a-i trece pragul, ci iese în întâmpinarea lor, propunându-le o relație inedită cu literatura, relație ce se concretizează într-o serie de manifestări specifice, unele dintre acestea apelînd la domenii ale creației, înecinate.

În cele ce urmează ne vom referi la ciclul de manifestări „Scriitorii români și Muzica”, ciclu care, punînd accentul pe spațiile comune dintre Muzică și Literatură, contribuie la iluminarea interfațelor manifestate la acest nivel, la mai buna cunoaștere a creației muzicale contemporane.

Dacă primele manifestări de acest gen se desfășurau la intervale de timp nedeterminate — ne gîndim la „Preferințele muzicale ale lui I. L. Caragiale”, reconstituite cu ajutorul Cei Delavrancea, al acad. Șerban Cioculescu și al lui Romulus Vulpesco, la „Muzicalitatea poeziei argheziene” sau la „Muzica în preocupările lui G. Călinescu”, configurate de compozitorul Doru Popovici, manifestări din perioada anilor 1980—1983, — în ultimii doi ani, manifestările literar-muzicale grupate sub genericul „Scriitorii români și Muzica” au dobîndit o periodicitate regulată, constituind — am putea spune — o „microstagiune” care și-a cîștigat un public și un spațiu în viața culturală a capitalei. Acest ciclu, realizat cu concursul compozitorului și muzicologului Doru Popovici, urmărește concretizarea mai multor nivele ideatice, statornicite la confluența dintre Muzică și Literatură, arte ale căror muze locuiesc același Olimp.

Primul dintre planurile urmărite îl constituie redarea proiecțiilor muzicale ale creațiilor aparținînd marilor noștri poeți, ilustrarea modului în care poemele respective au impresionat sensibilitatea muzicienilor, le-au declanșat inspirația. Uneori, au fost prezentate versiuni paralele ale acelorași poeme, subliniindu-se maniera diferită de receptare și implicit de interpretare componistică a unui același text poetic. Ilustrațiile au cuprins lucrări inspirate de lirica poezilor M. Eminescu, L. Blaga, G. Bacovia, T. Arghezi, Ion Barbu, A. Maniu, Cicerone Theodorescu, Nichita Stănescu ș.a.

Un alt aspect, amplu dezbătut și exemplificat în seratele muzicale de la Muzeul Literaturii îl constituie reconstituirea preferințelor muzicale ale scriitorilor, preferințe exprimate în confesiuni, corespondență, jurnale sau memorii, în scrierile beletristice sau în paginile de cronică dedicate muzicii. Adesea, opțiunile muzicale ale scriitorilor s-au dovedit revelatorii pentru observarea anumitor influențe în planul creației, pentru sublinierea afinităților dintre muzicienii și scriitorii noștri.

Alt aspect urmărit în amintitul colocviu al interfațelor îl constituie prezentarea în paralel a acelor creații muzicale și literare care, fără a purta o mențiune programatică anume, sînt consonante din punct de vedere stilistic. În acest context, a avut loc, de pildă, un festival de muzică și poezie contemporană în care poeții Violeta Zamfirescu, Nicolae Dragoș, Petre Ghelmez, Traian T. Coșovei ș.a. s-au confruntat „stilistic” cu compozitorii Felicia Donceanu, Doru Popovici, Teodor Bratu, Șerban Nichifor etc.

Reconstituirea atmosferei unui anumit timp și spațiu, pe baza creațiilor muzicale și literare, este o altă coordonată pe care o concretizează ciclul liric-muzical de care ne ocupăm. În acest sens, cu prilejul Cente-